

Јована Брашић Стојановић, асистент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу

УДК: 336.7:330.123.6:347.9(497.11)
DOI: 10.46793/XXIV-11.043BS

ПРОЦЕС ХАРМОНИЗАЦИЈЕ И ДОПРИНОС ЗАШТИТИ ПРАВА КОРИСНИКА И ЈАЧАЊУ ФИНАНСИЈСКОГ СИСТЕМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ*

Резиме

Област финансијских услуга у Републици Србији окарактерисана је перманентним усаглашавањем регулативе, односно прихватањем правних тековина Европске уније и њиховог прилагођавања постојећим економским и друштвеним околностима. Задовољавајући степен постигнуте хармонизације резултирао је отварањем преговарачког Поглавља 9 о финансијским услугама, чиме је домаћа држава начинила корак напред ка јединственом тржишту. Намера аутора јесте да кроз истраживачки рад укаже на најважнија правна акта која су резултат процеса хармонизације у области финансијских услуга, на важност обезбеђивања и јачања финансијског система и на постигнут ниво у заштити права корисника финансијских услуга. Такав циљ резултат је става да се јачањем финансијског система долази до унапређивања укупног пословног амбијента, што потом стимулативно делује на ствараоце услуга, на разноврсност понуде, конкурентност постојећих пружаоца, али и појаву нових, те самим тим покретање како домаћег тако и страног капитала, што за коначан резултат има убрзање привредног развоја.

Кључне речи: финансијске услуге, финансијско тржиште, корисник финансијских услуга, хармонизација, правне тековине, правна сигурност.

1. Уводна разматрања

У савременим условима пословања финансијска тржишта постају носиоци привредног развоја. Иако је актуелна економска криза отпочела управо на финансијском тржишту, на њих је имала и повратни утицај, те их је додатно оснажила о чему сведочи свакодневни обим финансијских трансакција који се

---

* Рад је настао као резултат научноистраживачког рада истраживача Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

на њима обави. Значај финансијских тржишта покренуо је и идеју о стварању јединственог тржишта, односно о интегрисаности националних у јединствено, светско тржиште. Јединствено европско тржиште кључно је обележје Европске уније, представља јединствен правни и економски простор на коме се слободно и без баријера одвија промет робе, услуга, капитала и радне снаге. У превазилажењу економских проблема, преласку са једног економског система на други и јачању тржишних структура, за свој стратешки циљ Република Србија определила је стицање статуса чланице у Европској унији. Сходно томе, Република Србија настојала је да испуни унапред постављене услове и задовољи тражене критеријуме, те је прошла прву фазу и стекла статус кандидата за чланство настављајући да испуњава преузете обавезе. Најважнија преузета обавеза је спровођење процеса хармонизације, односно усаглашавање домаћег законодавства са правним тековинама Европске уније.

Хармонизација подразумева усклађивање домаћег законодавства са европским правним наслеђем, при чему се под њом не подразумева пука имплементација правних правила већ њихово прилагођавање економским и друштвеним околностима, постојећој и негованој правној традицији у држави која је спроводи. Циљ хармонизације јесте олакшано функционисање јединственог тржишта, остваривање основних начела и слобода на којима се заснива Европска унија, али и постизање правне сигурности за све економске актере. Део процеса хармонизације јесте усаглашавање регулативе у области финансијских услуга, односно финансијских тржишта и пословања на њима. Имајући у виду значај финансијског тржишта за привредни развој, Република Србија већ дужи низ година врши усклађивање својих правних прописа у овој области, константно мењајући своја законска акта и усвајајући нова не би ли у потпуности имплементирала решења прихваћена на јединственом финансијском тржишту Европске уније. Постигавши задовољавајући степен усаглашености правног система у овој области Република Србија је 2019. године отворила Поглавље 9 о финансијским услугама, те иако је претходно већ започета хармонизација и имплементиран знатан део регулативе Европске уније у овој области, долази до њеног интезивирања, односно усвајања и преосталих европских правних решења. Како се ради о динамичној и сложеној области пословања, у којој се често правна правила мењају и на нивоу Европске уније, хармонизација није завршена, а коначан циљ јесте јачања финансијског система, постизање његове стабилности и самим тим заштита правног и економског положаја корисника финансијских услуга.

2. Хармонизација у области финансијских услуга у Републици Србији

У раздобљу финансијских криза, честих тржишних осцилација и динамичних преокрета, финансијска тржишта постају кључни носиоци привредног напретка. Развој финансијских тржишта условио је стварање богате

инфраструктуре, која је потом допринела ширењу дијапазона финансијских услуга, повећању конкуренције и броја учесника на њима. Област финансијских услуга карактерише динамичност, комплексност, али и покретање огромне количине финансијског капитала, те самим тим и битан утицај на привредни раст и развој сваке државе. Приликом оснивања Европске уније као посебан циљ постављено је оснивање и функционисање јединственог европског тржишта, за све економске актере са припадношћу државама чланицама Европске уније. Сходно томе, усвојена су посебна правна правила која регулишу област финансијских услуга. Како се ради о динамичној области, правни прописи се константно усаглашавају, мењају и прилагођавају новонасталим пословним и друштвеним околностима, утичући тиме на начин функционисања финансијског тржишта. Коришћењем хармонизације уклоњене су разлике у националним правним системима, тако што је извршено усаглашавање и приближавање правних прописа у мери потребној за функционисање јединственог тржишта.¹

Хармонизација која се врши између држава чланица Европске уније подразумева усклађивање националних правних прописа са европским правним поретком у мери у којој је то потребно за остварење постављених циљева.² Напротив тога, хармонизација права у трећим државама је једносмерни процес усаглашавања националних правних прописа са правним прописима Европске уније, већ применљивим у државама чланицама.³ Као држава која има статус кандидата за чланство, потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању⁴, Република Србија преузима на себе обавезу хармонизације свог правног система са европским правним тековинама.⁵ Наиме, овим споразумом Република Србија је преузела обавезу приближавања свог правног поретка европском све док он не буде усаглашен у задовољавајућој мери.⁶ У складу са тим уследио је процес имплементирања правних тековина Европске уније у домаћи правни поредак, у свим областима

---

¹ Маленовић, Д., *Хармонизација (усклађивање) привредног права СР Југославије са правом Европске уније*, Прво и привреда, вол. 38, бр. 5-8/2001, стр. 120.

² Вукадиновић, Р., *Хармонизација домаћег права са правном регулативом Европске уније - нужност или потреба*, Право и привреда, год. 38, бр. 5-8/2001, стр. 32.

³ Исто.

⁴ Споразум о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране, и Републике Србије са друге стране, потписан 29. априла 2008, ступио на снагу 1. септембра 2013. Доступан на: http://europa.rs/upload/spp_prevod_sa_anexima.pdf.

⁵ Медовић, В., *Споразум о стабилизацији и придруживању са праксом Суда правде ЕУ*, Београд, 2011, стр. 23.

⁶ Вукадиновић, Р., *Уставни оквир усклађеног тумачења и примене Прелазног трговинског споразума и Споразума о стабилизацији и придруживању*, Зборник радова: Хармонизација законодавства Републике Србије са правом Европске уније (II), Београд, 2012, стр. 22.

права, по унапред утврђеном редоследу и значају, сходно чему долази и до отварања појединачних преговарачких поглавља кроз која се цени степен постигнуте хармонизације.

Усвојивши бројна правна акта као резултат имплементирања регулативе Европске уније, Република Србија кренула је у пут изградње стабилног и поузданог финансијског система. Томе су допринела бројна правна правила усвојена кроз читав низ правних аката, међу којима су Закон о тржишту капитала⁷, који је већ претрпео значајне измене као резултат насталих промена у европским и новоусвојеним домаћим правним актима, Закон о банкама⁸, Закон о финансијском обезбеђењу⁹, Закон о платним услугама¹⁰, Закон о заштити корисника финансијских услуга¹¹, Закон о заштити корисника финансијских услуга код уговарања на даљину¹², Закон о осигурању¹³, Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима¹⁴, Закон о алтернативним инвестиционим фондовима¹⁵, Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом¹⁶. Усвајање нових законских аката резултат је имплементирања најважнијих директива у овој области.¹⁷ Она имају реформски карактер јер уводе нове дефиниције, терминологију и структуру тржишта, до тада непознате у домаћем правном систему. Највећим делом правни оквир Републике Србије у домену финансијских услуга усаглашен је са регулативом Европске уније, али се и даље очекују измене које су резултат динамичности ове области, великог обима финансијских трансакција, те у складу са тим увођења иновација и тражења бољих правних решења.

---

⁷ Закон о тржишту капитала, Службени гласник РС, бр. 31/2011, 112/2015, 108/2016 и 9/2020.

⁸ Закон о банкама, Службени гласник РС, бр. 107/2005, 91/2010 и 14/201.

⁹ Закон о финансијском обезбеђењу, Службени гласник РС, бр. 44/2018.

¹⁰ Закон о платним услугама, Службени гласник РС, бр. 139/2014 и 44/2018.

¹¹ Закон заштити корисника финансијских услуга, Службени гласник РС, бр. 36/2011 и 139/2014.

¹² Закон о заштити корисника финансијских услуга код уговарања на даљину, Службени гласник РС, бр. 44/2018.

¹³ Закон о осигурању, Службени гласник РС, бр. 139/2014.

¹⁴ Закон о добровољним пензијским фондовима и пензијским плановима, Службени гласник РС, бр. 85/2005 и 31/2011.

¹⁵ Закон о алтернативним инвестиционим фондовима, Службени гласник РС, бр. 73/2019.

¹⁶ Закон о отвореним инвестиционим фондовима са јавном понудом, Службени гласник РС, бр. 73/2019.

¹⁷ Најзначајније директиве које регулишу област финансијских услуга јесу, као што су Директива о тржишту финансијских инструмената, Директива о проспекту, Директива о транспарентности, Директива о злоупотребама на тржишту, Директива о коначном поравнању.

Постигавши задовољавајући степен усаглашености домаће регулативе, Република Србија је 2019. године отворила ново преговарачко поглавље, Поглавље 9 о финансијским услугама. Ово преговарачко поглавље једно је о важнијих за функционисање јединственог тржишта.¹⁸ Упркос чињеници да је доминантан и најважнији део регулативе Републике Србије хармонизован, овај процес карактерише перманентност, те ће се и у наредном периоду наставити, не би ли се у што већој мери уз прилагођавање домаћој правној традицији и стварање услова за њихову примену, прихватила европска правна правила, те финансијско тржиште Републике Србије за степен учинило ближим јединственом тржишту.

3. Утицај хармонизације на финансијски систем Републике Србије

Финансијско тржиште чини укупност свих обављених финансијских трансакција, трансакција у вези са куповином хартија од вредности, прометом новца, разменом валута, обављање девизних трансакција, операција у вези са кредитима. На финансијским тржиштима учествују економски актери попут брокерско-дилерских друштава, банака, друштава за осигурање, инвестиционих фондова, других финансијских институција, која покрећу огромну количину капитала, уз настојање за улагањем ради остваривања максималних износа приноса. Савремена финансијска тржишта одликује сложеност, динамичност, међусобна тесна повезаност уз присуство финансијске дерегулације, либерализације, технолошких и финансијских иновација.¹⁹ Да би таква финансијска тржишта могла да обављају своју функцију неопходна је њихова адекватна, детаљна и прецизна правна уређеност. У области финансијских услуга у Републици Србији постигнут је одговарајући степен хармонизованости са европским правним прописима, успостављен је институционални оквир који уређује пословање на финансијском тржишту, а који у себе укључује правна акта која поред правилне уређености финансијских тржишта, прилагођености и усклађености са тренутним правним, друштвеним и економским околностима, подразумева и њихову примену, као и контролу њихове примене.

Усаглашена правна правила олакшавају пословање учесника на финансијским тржиштима. Наиме, када су правила уједначена, исти су услови пословања на свим националним финансијским тржиштима, економски актери могу се уздати у њих, те уживају виши степен правне сигурности. Коначан циљ свих држава које су на путу евроинтеграција, па и Републике Србије, јесте обезбеђивање приступа јединственом европском тржишту, под истим

¹⁸ Дугалић, В., *Поглавље 9 – финансијске услуге*, Банкарство, вол. 47, бр. 1/2018 стр. 6.

¹⁹ Јанковић, М., *Хармонизација регулативе тржишта хартија од вредности*, Право и привреда, год. 38, бр. 5-8/2001, стр. 350.

условима, на исти начин и без ограничења, попут приступа који имају држављани Европске уније. Излазак на јединствено тржиште подразумева пословање уз издавање јединственог европског пасоша и уз контролу матичне државе, те се прекогранично кретање капитала убрзава и олакшава. Погодност коју јединствени европски пасош доноси тржишним учесницима подразумева добијање дозволе за пословање само у држави његовог порекла, која се прихвата у свим осталим државама чланицама, што му омогућава пружање финансијских услуга без потребе тражења додатних дозвола и испуњавања додатних услова, те отуда и носи назив „европска дозвола“ или „европски пасош“.²⁰ Наиме, при пружању финансијских услуга, финансијске институције уз „европски пасош“ и испуњавање минималних захтева, могу оснивати огранке и пословати на читавом јединственом тржишту без посебних одобрења.²¹ Заправо, на јединственом финансијском тржишту Европске уније иако долази до промета преко граница, услед уклањања свих баријера уласка и изласка са тржишта, капитал се креће слободно. Такво стање ствари указује на важност спровођења процеса хармонизације у области финансијских услуга, те приближавање јединственог тржишта домаћим економским актерима.

Међутим и слободно кретање капитала, које је продукт хармонизације и стварања подручја на коме важе усаглашена правна правила, није слободан у апсолутном смислу. Наиме, постављају се одређени стандарди, правила оснивања, пословања, али која опет бивају усаглашена међу свим државама чије је финансијско тржиште интегрисано. Значај хармонизације, односно постизања правне усклађености између различитих правних поредака, јесте управо у чињеници да се њоме уклањају препреке за слободан промет роба, услуга, капитала и радне снаге.

Изградња јединственог тржишта кроз повезивање националних, иако важан процес, са собом доноси како предности, тако и недостатке.²² Предности интеграције јесу у јачању тржишта, његове привлачности за нове економске учеснике, раст конкурентности, увођење нових, иновативних финансијских инструмената и услуга.²³ Наспрам тога, недостаци су повећана могућност од избијања криза и отежана контрола пружања финансијских услуга услед процеса дерегулације финансијских тржишта.²⁴ Ипак, уз све то, јединствено тржиште доноси бројне користи финансијском сектору, те хармонизација постаје неопходна, посебно јер је реч о ери његовог развоја. Хармонизација

---

²⁰ Јовановић, Н., *Право Европске уније о инвестиционим услугама*, Право и привреда, бр. 5-8/2006, стр. 840.

²¹ Micossi, S., *30 Years of the Single European Market*, Bruges European Economic Policy Briefings 41/2016, Department Of European Economic Studies, College of Europe, p. 19.

²² Krawczyk-Sawicha, A., *Integration of the Financial market EU after the Financial crisis*, Central European Review of Economics & Finance, Vol. 27, No. 5/2018, p. 75.

²³ Исто.

²⁴ Исто.

обезбеђује уједначене услове, те олакшава инвестирање, чини га бржим и ефикаснијим, чиме подстиче даљи напредак финансијског сектора.

Главни циљ хармонизације је побољшање решења и услова пословања, она олакшава пословање на финансијским тржиштима, посебно прекогранични промет капитала јер услови постају истоветни, важи правило стандардизације, а читаво финансијско пословање је транспарентно. Усаглашавање јесте процес који не подразумева преписивање правних правила, већ њихово приближавање, чиме се поред европеизације, постиже и осавремењивање националног правног система. Наиме, суштина хармонизације није у формалном усклађивању домаћег правног система са европским, већ у стварању друштвених и економских претпоставки за њихову даљу примену.²⁵

Хармонизација је дуготрајан и комплексан процес, услед чега често наилази на различите препреке, политичке и техничке природе, ванредне околности, непредвиђена дешавања, под каква би се могла подвести и борба са пандемијом и корона вирусом. У почетној фази хармонизације, основни проблем јесу разлике у правним системима, односно ниво разлике у њима, али и недовољно координирани национални и политички интереси. По превазилажењу ових проблема, хармонизација бива олакшана, али тада могу наступити неке друге околности, најчешће ванредне, које могу променити курс јавности о схватању значаја који хармонизација носи за све правне субјекте.

Поред постојања бројних, различитих ставова о хармонизацији, она је у савременим условима пословања ипак темељ развоја права, посебно у динамичним и значајним областима, као што су финансијске услуге. У области финансијских услуга, за њихов даљи развој, од значаја је суштинска хармонизација, која подразумева прилагођавање имплементираних правних правила вредностима које се негују у националном правном систему, док формална хармонизација, која би подразумевала само преписивање постојећих решења нема користи по правне субјекте, већ им може донети само негативне последице повезана са недостатком услова за примену таквих правних правила у постојећим околностима. Како финансијске услуге одликују брзе и бројне промене, потреба за хармонизацијом у овој области произилази из саме њихове природе, потреба економских актера и развоја финансијских тржишта. Уз то, приликом спровођења хармонизације, важна је и доследност државе која је спроводи.²⁶

Хармонизација као процес усаглашавања правних аката без обира на начин, време и место спровођења, увек оставља одређене ефекте на национална

---

²⁵ Вукадиновић, Р., *Употреба и злоупотреба хармонизације домаћег права са правом ЕУ*, Зборник радова: Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе = The Law of the Republic of Serbia and the EU Law - Current State of Affairs and Perspectives : зборник радова = collection of papers. Св. 1 = Vol. 1, Ниш, 2009, стр. 13.

²⁶ *Review of the Balance of Competences between the United Kingdom and the European Union, The Single Market*, HM Government, 2013, p. 21.

законодавства, односно производи ефекте у њима делујући на правне субјекте, њихова права и обавезе. Ефекти хармонизације могу бити различити, а њихов интензитет зависи од постигнутог степена хармонизованости права. Уз то, ефекти хармонизације разликују се и спрам тога да ли је реч о организованој или спонтаној хармонизацији. Организовану хармонизацију спроводе тачно одређени субјекти, по унапред утврђеном плану, те су и резултати видљиви у очекиваном периоду. Насупрот њој, спонтана хармонизација реализује се стихијски, сходно потребама, те се разликује и време у коме су уочљиви њени резултати. Разлику између организоване и спонтане хармонизације чине њихова другачија природа, обим и ефекти, док им је циљ свакако исти.²⁷

Усаглашеност правних правила доприноси јачању финансијског система и постизању његове стабилности, што се потом одражава на укупност финансијских трансакција које се одвијају у националним оквирима. Јединствена правна правила јесу пут ка стварању финансијског тржишта на коме се трансакције обављају у условима правне сигурности. Циљ је креирање једнаких услова пословања за све тржишне субјекте, без обзира на државу порекла, при чему ће свакако држављани држава чланица уживати већу корист, док посредно, и захваљујући процесу хармонизације, она се протеже и на држављане трећих држава.²⁸

Изградњом правног поретка, различитог од националних правних система држава које је чине, Европској унији обезбеђена је могућност деловања на основу права, закона и регулаторних аката, без коришћења силе и других метода за подређивање њеној вољи и циљевима.²⁹ Европска унија је заправо скуп држава, по много чему различитих, са различито постављеним политичким принципима и наслеђем, са различитом правном традицијом, држава у којима владају различите друштвене и културолошке околности, држава различите економске снаге. Како би могле функционисати са свим својим различитостима као јединствена целина стварање посебног правног поретка било је неопходно, а самим тим хармонизација постаје нужност. Потреби за још чвршћим повезивањем и вођењем заједничке политике и усаглашавањем економских интереса потврда је и иступање Велике Британије из ове организације, популарни Брексит.³⁰ Такво стање потврђује важност хармонизације, али и став да је њен коначни циљ заправо приступ јединственом тржишту.³¹

---

²⁷ Миладиновић, С., *Организована хармонизација уговорног права*, Правни живот, год. 59, књ. 540, бр. 10/2010, стр. 905.

²⁸ Вукадиновић, Р., *Увод у институције и право ЕУ*, Крагујевац, 2014, стр. 183.

²⁹ Тотић, М., *Хармонизација националних законодавстава са правом Европске уније (ЕУ)*, Правне теме, година 4, бр. 8, стр. 112.

³⁰ *Исто*.

³¹ *Исто*.

Спровођење процеса хармонизације у Републици Србији и усаглашавање правног система са европским правним наслеђем, допринело је изградњи стабилног и поузданог финансијског система, који укључује финансијско тржиште са постојећом и надограђеном инфраструктуром, довољно ликвидно и дубоко, са мрежом међусобно конкурентних економских актера и великим обимом свакодневно обављених финансијских трансакција. Стабилност финансијског тржишта умањила је могућност осцилација на појединим тржишним сегментима, шансе за наступање тржишних поремећаја, повећала ликвидност тржишта, посебно тржишта капитала. У таквим условима учесници у трговини бивају конкурентнији, спектар финансијских услуга се шири, појављују се нови финансијски инструменти, а обим обављених финансијских трансакција се повећава. У регулисању финансијских тржишта запажа се тенденција либерализације пословања, која подразумева умањивање постојећих формалности и прихватање правила о стандардизацији.³² Такође, кроз хармонизацију правних правила, уочава се намера смањивања системског ризика присутног на структурама финансијског тржишта.³³ Тако изграђено финансијско тржиште темељи се на основама које за циљ имају привлачење што већег броја инвеститора, реализовање обимнијег промета капитала уз заштиту како пружаоца услуга, тако и њиховог корисника. Финансијска тржишта, која одликује сигурност и ефикасност, постају темељ привредног развоја и економског благостања.³⁴ У таквим условима пословања висок је ниво транспарентности, нижи су трансакциони трошкови, административне процедуре су поједностављене, стандардизоване и формализоване. Уз то, новом законском регулативом предвиђају се и одређена кривична дела из домена тржишних злоупотреба, као и начин њиховог санкционисања, услед чињенице да велики степен иновативности у финансијском сектору, употреба савремене технологије и велики обим прекограничног кретања капитала лако могу довести до њиховог извршења.³⁵ Позитиван ефекат јесте и обогаћеност финансијских тржишта бројним иновацијама и новим финансијским инструментима, као и платформама трговања. Постигнути степен развоја финансијског тржишта најбоље показују његова стабилност и дубина.³⁶ Корисност лежи и у усвајању сета модерних и проевропских правних аката

---

³² Брашић Стојановић, Ј., *Значај отварања поглавља о финансијским услугама у циљу приступања Европској унији*, Зборник радова: Услуге и права корисника, Крагујевац, 2020, стр. 170.

³³ Исто.

³⁴ Шошкић, Д., Живковић, Б., *Финансијска тржишта и институције*, Београд, 2009, стр. 15.

³⁵ Завишић, А., *У сусрет јединственом финансијском тржишту Европске уније*, Банкарство, бр.1-2, 2009, стр. 58.

³⁶ Шошкић, Д., Живковић, Б., *нав. дело*, стр. 5.

који не би били усвојени овом динамиком да хармонизација није била постављено као услов за чланство.³⁷

Усвајањем правних правила из домена финансијских услуга, која су део правног наслеђа Европске уније, финансијски систем Републике Србије знатно је унапређен. Последњих година финансијско тржиште доживљава нагли развој, пролази кроз буре и вртлоге, уз појаву нових облика финансијских инструмената и финансијских институција, што показује значај укидања баријера постављених националним оквирима.³⁸ Стога је разумљиво настојање Републике Србије ка препуштању спонтаном повезивању финансијских тржишта и тежња ка прикључивању јединственом тржишту. Изградњом финансијског система у складу са правилима Европске уније Република Србија је корак ближе ка јединственом европском тржишту, које пружа широк дијапазон услуга, броји огроман број актера, омогућава слободан промет капитала без посебно наметнутих баријера, олакшава обављање финансијских трансакција које су сада стандардизоване и транспарентне, пружа добру информисаност и осигурава диверсификацију ризика.

4. Допринос хармонизације заштити права корисника финансијских услуга

Посебан допринос хармонизације јесте у обезбеђивању заштите права и интереса корисника финансијских услуга. Заправо, у заштити корисника финансијских услуга огледа се сврха регулативе у домену финансијског сектора³⁹ Наиме, усаглашавањем законодавног оквира са регулативом Европске уније, и за финансијске кориснике Републике Србије осигурава се шири спектар права, доступност међународних права, као и велики број олакшица које су обезбеђене за држављане Европске уније, а који су последица не напуштања традиционалних и националних вредности, већ њиховог прилагођавања европским.⁴⁰

Посебан допринос хармонизације јесте у заштити права корисника финансијских услуга, као и јачању стабилности финансијског система, стандардизацији финансијских инструмената, транспарентности у пружању финансијских услуга, постизању начина за бољу информисаност корисника финансијских услуга, лакши приступ финансијском тржишту, бољој и разноврснијој понуди финансијских услуга, као и унапређивању механизма за вршењем надзора над финансијским институцијама и пословањем на

---

³⁷ Ранђеловић, Д., *Хармонизација уговорног права са правом европске уније, са посебним освртом на интернет продају*, Економски изазови, год. 5, бр. 10, стр. 118.

³⁸ Јанковић, М., *нав. чланак*, стр. 351.

³⁹ Лабудовић Станковић, Ј., *Потреба и разлози регулација финансијског сектора*, Зборник радова, XXI век – век услуга и Услужног права, књ. 4, Крагујевац, 2013, стр. 10.

⁴⁰ Тотић, М., *нав. чланак*, стр. 115.

финансијском тржишту. Наиме, правни оквир не чине само донета правна акта, већ и механизми и начини њихове примене, као и вршења надзора над применом.⁴¹ Усаглашавање регулативе у савременим условима пословања омогућава прилагођавање финансијских услуга корисницима.⁴² То подразумева и разноврснију понуду финансијских услуга, велики број финансијских институција и њихову међусобну конкурентност, те утицај на формирање цена и квалитет финансијских услуга.

5. Закључак

Уз прихватање чињенице да различитости између држава не могу нестати, те да управо оне могу бити коришћене као компаративне предности у привлачењу капитала и јачању привредног система државе, не изостаје став о важности спровођења процеса хармонизације. Иако је хармонизација у Републици Србији уследила као последица преузетих обавеза у циљу стицања чланства у Европској унији, усаглашавање домаћег правног система са европским правним наслеђем донело је бројне предности. Наиме, хармонизација која је спроведена организовано и која је укључивала прилагођавање европских правних решења домаћој правној традицији, економским и друштвеним околностима, утицала је на развој финансијског тржишта, на његову стабилност и модернизацију постојеће инфраструктуре. У таквом стању ствари, запажа се и ширење права корисника финансијских услуга, обезбеђивање бројних олакшица и привилегија за њих, као и пружање потпуније заштите њиховог правног положаја.

На финансијском тржишту Републике Србије услед хармонизованости правних правила која га уређују присутан је велики број учесника, финансијских институција, не само домаћег, већ и страног порекла. Трговци на финансијским тржиштима бивају у свом пословању по условима изједначени са оним на јединственом европском тржишту, статусно уређени у складу са европским захтевима. Ипак, важно је поменути да хармонизација није присутна само на нивоу Европске уније, већ и на глобалном плану, те се услови пословања уједначавју на планетарном нивоу о чему сведочи велики број учесника на домаћем финансијском тржишту пореклом из различитих крајева света.

Усаглашавање законодавства са европском регулативом допринело је финансијској стабилности, већој укључености у европске економске токове,

---

⁴¹ Симовић, М., *Усклађивање права Републике Србије са правом Европске уније*, у Зборник радова "Право Републике Србије и право Европске уније - стање и перспективе" = *The Law of the Republic of Serbia and the EU Law - Current State of Affairs and Perspectives* : зборник радова = collection of papers. Св. 1 = Vol. 1, Ниш, 2009, стр. 469.

⁴² Брашић Стојановић, Ј., *нав. чланак*, стр. 173.

потпунијој правној заштити корисника финансијских услуга, поједностављивању услова пословања. Хармонизованошћу области финансијских услуга Република Србија је корак ближе ка приступу јединственом тржишту. Највећи део регулативе у овој области је хармонизован, те оно што следи, посебно по отварању преговарачког Поглавља 9 о финансијским услугама, јесте њихова адекватна примена и изградња система за надзор над применом. Тако уређена област финансијских услуга у Републици Србији спремна је за одолевање надлазећим изазовима и привредним кретањима. Међутим, ипак треба нагласити да без обзира на постигнути степен хармонизације, она не сме бити заустављена имајући у виду до сада усвојена законска акта и решења прихваћена у њима. Правилна примена донете регулативе захтева и даље усаглашавање са европским и светским трендовима у области финансијских услуга. Но, неминовно остаје утисак да је хармонизација тренутно успорена, чему сасвим извесно доприносе и актуелна дешавања на светском нивоу.

*Jovana Brašić Stojanović, Assistant
Faculty of Law, University of Kragujevac*

THE PROCESS OF HARMONIZATION AND CONTRIBUTION TO THE PROTECTION OF CUSTOMER RIGHTS AND THE STRENGTHENING OF THE FINANCIAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary

*The area of financial services in the Republic of Serbia is characterized by permanent harmonization of regulations, which means acceptance of the *acquis communautaire* and their adjustment to the existing economic and social circumstances. The satisfactory degree of harmonization has resulted in the opening of a negotiating Chapter 9 on financial services, taking the domestic state a step towards a single market. The intention of the author is to indicate through research on the most important legal acts that are the result of the process of harmonization in the field of financial services, the importance of providing and strengthening the financial system and the achieved level in protecting the rights of financial services users. Such a goal is the result of the attitude that the strengthening of the financial system leads to the improvement of the overall business environment, which then has a stimulating effect on*

Зборник радова „XXI век – век услуга и Услужног права“, Крагујевац, 2020.

service creators, on the diversity of supply, competitiveness of existing providers, but also the emergence of new ones, which in the end for the result has an acceleration of economic development.

Key words: *financial services, financial market, financial services user, harmonization, acquis communautaire, legal security.*